



# EESTI SAARTE KOGU

✉ TTÜ Kuressaare Kolledž, Lossipargi 1, 93813 Kuressaare  
☎ (045) 39-145

## EESTI SAARTE KOGU TEGEVUSE 10. AASTAPÄEVA SEMINAR

**Muhu Põhikool, 6. detsembril 2002**

Reede, 6. detsember 2002 kell 12.30-13.30

osalejate kogunemine ja registreerimine, tutvumine ESK tegevuse ajalugu kajastavate fotodega, kohvilaua keskustelu.

### Osavõtjad:

1. Ants Varblane	ESK eestseisuse esimees
2. Hants Kipper	ESK eestseisuse liige
3. Ain Sarv	ESK eestseisuse liige
4. Jüri Saar	Saare maavanem
5. Jüri Pärtel	Saaremaa Omavalitsuste Liit
6. Ain Saaremäel	Muhu vallavanem
7. Senta Room	Muhu Põhikool
8. Aado Keskaik	Rahandusministeerium
9. Iivi Keskaik	
10. Arvo Kullapere	Vilsandi rahvuspark
11. Kadri Kullapere	Vilsandi rahvuspark
12. Bruno Pao	initsiaator
13. Laine Tarvis	Riigikogu
14. Jaanus Reede	Lümända vallavalitsus
15. Kristin Semm	ERDA
16. Marge Sargma	ERDA
17. Anne Lindma	Siseministeerium
18. Maris Puurmann	EVNÜ, Vormsi vald
19. Andres Heldring	EVNÜ, Siseministeerium
20. Urve Saar	Saaremaa Keskkonnateenistus
21. Kaia Eelma	ESK, TTÜ Kuressaare Kolledž
22. Maret Pank	ESK, TTÜ Kuressaare Kolledž
23. Aigi Lahe	ESK, TTÜ Kuressaare Kolledž
24. Endel Pank	Pihla vallavalitsus
25. Lauri Einer	projektijuht
26. Jaak Maandi	Keskkonnaministeerium
27. Aare Laine	Meie Maa, Eesti Raadio
28. Margus Muld	ETV

### Kell 13.30 Seminari avamine, tervitussõnad

Senta Room, Muhu Põhikooli direktor soovib võõrustajana edu tänaseks ja edaspidiseks ning koostöö jätkumist, sest väikesed on vaid koos tugevad.

Ain Saaremäel, Muhu vallavanem meenutab ESK asutamise aegset õhinat.

Jüri Saar, Saare maavanem ametnikuna on samuti ESKga algusest peale seotud olnud ning imetlenud mitteaktiivse toetajana saarte elanike visadust, tahtejõudu ja elurõõmu.

Hants Kipper tutvustab lühidalt juubelipäeva korralduslikku poolt.

## SÕNAVÕTUD

**Ants Varblane** – ESK 10. juubel tuli täiesti ootamatu avastusena. ESK vajalikkuse mõtte pani idanema Mark Soosaar, kes tundis muret, et murrangulised ajad ühiskonnas (piiritsooni avanemine, maareform) ei tööta väikesaartele head ning nad peaksid on huvide kaitsmise nimel sügavamalt koostööd tegema hakkama. Koostöö organisatsioonilise vormi (ja ka nime) üle oli küll palju vaidlusi, eelkõige ses küsimuses, et kes oleksid sobivamad esindama saarlaskondi, kuid vaidlustes sünnib tõde ning ESK esimene põhikiri võeti vastu 14. veebr 1996.

Möödunud aastakümnel on ESK põhitähelepanu all olnud järgmised valdkonnad: haridus, transport, kalandus, regionaalpoliitika, organisatsiooni arendamine (naiskogu, noorteühendus). Ees ootavad väikesaarteseadus (Riigikogu menetluses), saarte komisjoni võimalik moodustamine, lobitöö omavalitsusjuhtide seas ning Euroopa Liidus.

**Aado Keskaik** – Ka mina ei saa hea sõnaga meenutamata jätta Mark Soosaart, kes oli selle ettevõtmise põhiline initsiaator. Muhu valla arendusnõunikuna sattusin Vormsi koosolekule, võib öelda, pooljuhuslikult. Vormsil oli koos ca 30-50 inimest ning kuna idee oli niivõrd uus, siis plaanipärast tegevust ei toimunud, vaid asi sarnanes rohkem “käräjatega”. Kuid siiski valmis märgukiri Vabariigi Valitsusele ning pandi kokku töögrupp, kes hakkas ette valmistama Eesti Saarte Kogu loomist. Ning minu aktiivsus sai ka karistatud, st olin ESK eestseisuse esimene esimees.

Möödunud kümne aasta tegevust on läbinud üks loogiline liin: Saarte seadus → Saarte arengukava → Saarte programm. Arengukava koostamisel peamiselt Lauri Eineri poolt inventeeritud objekte on püütud ka Saarte programmi vahenditega arendada. Kuid kõiki ESK tegemisi on nõnda kiirkorras raske meenutada, seepärast pean oluliseks ESK paber- ja e-mälu korrastamist ja süstematiseerimist.

**A. Sarv** – Tuletan meelde, et ESK põhikirja vastuvõtmisest selle registreerimiseni kulus tükk aega, kuna põhikirja järgi ei eraldatud liikmeskonnas füüsilisi ja juriidilisi isikuid, mis juristide tavaarusaamale oli tol ajal vastuvõtmatu. Tänu Aado paindlikkusele ning asjaosaliste tõendusele, et neile on selline ühenduse vorm igati sobiv, sai ka põhikiri lõpuks registreeritud.

**Kristin Semm** – Lühidalt Saarte programmist (aastatel 1996-2002). Saarte programmi toimimise alusdokumentideks on regionaalarengu strateegia, saarte infrastruktuuri arengukava ning 2001.a Saarte programmi programmdokument. 2000.a oli Saarte programmi sihtala natuke laiem kui tavaliselt, sinna kuulusid veel Meeksi (Tartumaa) ja Tali (Pärnumaa) vald.

Aastatel 1996-2002 on programmi eelarve olnud kokku 55 milj krooni, vastavalt 6, 7, 10, 8, 8, 8, 8 miljonit krooni. Viimastel aastatel on umbes 60% rahast läinud projektidele, mis on suunatud turismi arendamisele. Järgmised suuremad valdkonnad on olnud inimressursi ja transpordisüsteemi arendamine.

**Marge Sargma** – hasartmängumaksust regionaalsete investeeringute toetamise programmist on saarte sihtlale suunatud raha aasta-aastalt suurenenud: kui 1998.a eraldati saarte projektidele 6% (1 milj kr), siis 2002.a juba 21% (3,7 miljonit). Sellest rahast väikesaartele on läinud läbi aastate 1998-2002 vastavalt 1%, 0%, 0%, 5%, 38%. Selle “põhjuseks” on olnud Anne Lindma (hasartmängumaksu komisjoni senine aseesimees) hea koostöö Eesti Saarte Koguga (aplauus). Ning veel kiites saab öelda, et ESK on siiani ainsa organisatsioonina saanud

kohaliku omaalgatuse programmist toetust kolm korda.

**Laine Tarvis** – Riigikogu menetluses on praegu kolm seaduseelnõu, millel tuleb nõ silm peal hoida – Väikesaarte seadus, Saarte seadus ja Ühistranspordi seaduse muutmise seadus (parvlaevavahenduse doteerimine vastavalt maanteepikenduse põhimõttele nii reisijate kui transpordivahendite osas). Neist esimene ja kolmas on läbinud esimese lugemise, kuid võin vist täie kindlusega öelda, et need jäävad sellisesse seisu nagu on, st vastu võtmata. Väikesaarte seadusel on tänu valitsuse ja koalitsiooni toetusele aga väga suur šanss vastu võetud saada.

Mis veel tagant tõukamist tahab, on väikesadamate arengukava, väikesadamad on väga olulised turismi arendamise seisukohalt ning ses vallas on hea koostööd teha teiste Läänemere äärsete maadega. Üheks lähtekohaks sellise kava jaoks oleks kindlasti ka vastvalminud AS IMG Konsultant “Väikesaarte laevaliikluse ja laevaehituse projekt”. Kuid väikesadamate arengukava peab olema laiem, hõlmates nii põhja- kui lääneranniku võimalikke sadamaid ja sildumiskohti.

Eesti saarte naiskogust. Mõte sellisest kogust idanes kaua, saarte maanaiste ühistegevuse üheks väljenduseks on olnud maanaiste päevad, mis sel aastal toimusid juba seitsmendat korda. Tänu kohaliku omaalgatuse programmile on olemas ka vahendid, mis lubavad naiskogu kooskäimist aastaringi.

**A. Sarv** – võibolla on tõesti varblane peos parem kui tuvi katusel, kuid ESKs on kogu aeg valitsenud seisukoht, et saari ei saa olemuslikult lahutada suur- ja väikesaarteks. Väikesaarte seaduse vastuvõtmine on siiski tõdemus saarte olemuslikust erinevusest ning erikohtlemise vajalikkusest.

**L. Einer** – teades Riigikogu protseduurireeglite laialdasi võimalusi soovitu saavutamiseks, millal on reaalne tähtaeg, et Väikesaarte seadus vastu võetakse? Olin Riigikogu liikmena Saarte seaduse esimese vaatusjuures ning siis jäi seadus vastu võtmata just puhttehniliste nippide tõttu.

**L. Tarvis** – ma arvan, et ikka enne kevadisi valimisi.

**M. Pank** – vaatamata Saarte seaduse mittevastuvõtmisele, on see eeskujuks-uurimisobjektiks teistelegi. Mulle kirjutas Jaapani saarte assotsiatsiooni direktor tundmaks huvi saarte seaduse sisu ja seal esinevate mõistete vastu.

**H. Kipper** – enne lõunale minekut tuletan meelde, et järgmine ESK üldkogu toimub Kassaris, Mäeotsa talus.

Lõuna 15.00 – 15.45

**Aado Keskspaik** – Euroopa Liidu tõukefondide raha jagamise programmdokumendi aluseks on riiklik arengukava, mille koostamises osalesin. Riiklik arengukava ei ole regionaalselt diferentseeritud, seega tuleb oma kohta otsida erinevate meetmete sees.

Milliste meetmetega sobituvad saarte huvid kõige paremini? Ühtekuuluvusfondist tulevad vahendid kahe prügila rajamiseks, parvlaevasadamatele, lennuväljade arendamiseks, võibolla ka silla jaoks. Suursaartel on võimalik lobida oma projektide huvides läbi sektoraaalsete meetmete (infrastruktuur, transport, haridus, turism). Väiksemate omavalitsuste jaoks muutub üha olulisemaks valdade vaheline koostöö. Väikesaarte huvide mingisugusekski arvestamiseks oleks hea välja töötada nende jaoks eraldi toetuskeem kas

programmdokumendi sees või väljaspool seda.

**J. Pärtel** – Mis on meetmete omavaheliste proportsioonide määramise aluseks?

A. **Keskpaik** – arvestatud on sellega, et inimressursi arendamine peab saama rohkem raha kui seni ning põllumajandustoetuste suurus peab olema võrreldav praeguse SAPARDi toetusega. Meetmetevahelised proportsioonid on paika pandud nii, et erinevate vahendite aastane kasv ei oleks väga suur, sest Eestipoolsed rakendusasutused ei suudaks sel juhul vahendeid absorbeerida.

Meetmete sees jagatakse raha nn ühiskondliku kokkuleppe alusel, muidugi oleks hea kui selle aluseks oleks regionaalne arengukava.

**Bruno Pao** – Muhu vald oli esimene taastatud vald, kellel oli ESK alguse ajaks juba 2-aastane omavalitsemise kogemus. Alguse entusiasm on nüüdseks asendunud teadmiste ja kogemustega. Vaatamata infrastruktuuri parendamisse tehtud panustest, on elu meie väikesaartel siiski hääbumas. Kadumas on just kogukondade identiteet, mida on võrreldes teede/sadamatega väga keeruline kui mitte võimatu alal hoida. Seepärast kutsun üles seda talletama näiteks igast saarest kirjutatud põhjalike raamatute näol (nagu Muhu- ja Saaremaa on sellega algust teinud).

A. **Kullapere** – Euroopa Liidu standardite valguses muutuvad igapäevased toimingud väikesaartel väga kalliks ning kõigile pingutustele vaatamata kogukonnad hääbuvad. Et vähegi seda protsessi pidurdada, peab kindlasti säilima Saarte programmile sarnane meede, mis annaks võimaluse ka väikesaartele.

**Maris Puurmann** – koos Andres Heldringiga edastame teile Eesti Väikesaarte Noorteühenduse (EVNÜ) tervituse. EVNÜ liikmedki hakkavad tasapisi vanemaks saama, seepärast tuleb leida ideid noorte algatuse edasiarendamiseks, kuid samuti ESKga koostöö tugevamaks ning regulaarsemaks muutmiseks.

**J. Maandi** – kümme aastat tagasi viibis Muhus ka Ülo Kaevats, kes kahjuks täna ei saanud tulla. Edastan teile tema tervituse.

**M. Pank** tänab ajakirjanik Aare Lainet ning eestseisuse liiget Ain Sarve, kes Eesti Saarte Kogu tegemistele alati palju oma aega ja jõudu pühendanud.

**H. Kipper** – nüüd loen oma kohustused koosoleku juhatajana lõppenuks ning annan pidulikuma vastuvõtu juhtimise volitused üle Ants Varblasele.

Hants Kipper  
Koosoleku juhataja

Kaia Eelma  
Protokollija

Kell 17.00 tervitas kõiki koosviibijaid Muhu Põhikooli teisel korrusel küünlavalgus, peolaud ning laulev naisansambel. Laulud jätkusid Martin Kivisoo turismitalus.